

Г.В. Аўдзеенка.

куткі ў хаце» і інш.), веснавога («Каняпелькі», «Шэрая гусанька», «Ой, па мору, мору сіням», «Ой, ужо вясна, ой, ужо красна» і інш.), летняга («Ой, мы жыто ножалі», «Ой, да краю» і інш.) цыклаў, калядныя («А ўчора з вячора», «Спрадвечна», «Ой, на добры вечар» і інш.), любоўная лірыка («Смутны вечар, яшчэ рана», «Зыйшоў, зыйшоў месяц», «Чэраз рэчку да ў лясок» і інш.). Дыпламант Міжнароднага фестывалю фальклору (г. Пінск, 1994), рэспубліканскіх фестываляў нар. мастацтва «Беларусь — мая песня» (1997—1998), нар. творчасці чарнобыльцаў (1999).

А. І. Гурчанка.

АТРЫБУТ, істотная прыкмета, уласцівасць чаго-небудзь, неад'емная яго прыналежнасць. У міфалогіі рэальная атрыбутыка міфічных персанажаў з'яўляецца доказам іх існавання, іх функцый і месца ў прынятай сістэме. Так, «перуновыя стрэлы», грозныя праявы разбуральных разрадаў атмасфернай электрычнасці, з'яўляліся атрыбутам бога *Перуна*, служылі грунтам для стварэння вобраза бога Грамавіка, выявы якога з каменнымі ці бронзавымі сякерамі («стрэламі») робяць яго лёгка пазнавальным. Атрыбутам *Вялеса*, «быдлічага» бога, служаць шарсцістыя вопраткі (вывернуты кажух і інш.). Існуе складаная ўзаемасувязь паміж А. і сімвалам. А. могуць стаць сімваламі божаства і ўшаноўвацца як само божаства, напрыклад, у хрысціян крыж, сімвал смяротных пакут Збавіцеля, ушаноўваецца як святыня.

Л. М. Салавей.

«**АТЭНЭУМ**» («Athenaeum»), часопіс на польскай мове, які выдаваў у Вільні ў 1841—51 польскі пісьменнік Ю. Крашэўскі. Асвятляў праблемы гісторыі, культуры, грамадска-палітычнага жыцця, пераважна зямель былога ВКЛ. Друкаваў гістарычныя матэрыялы і дакументы, мастацкія творы пераважна мясцовых пісьменнікаў, пераклады іншамоўных твораў, фалькл. і этнаграфічныя матэрыялы, у тл. з Беларусі: «Народныя песні, сабраныя на Піншчыне і перакладзеныя Р. Зянькевічам» (1847), «Матэрыялы да статыстыкі і этнаграфіі Гродзенскай губерні. Бельскі павет» І. Ярашэвіча (1848, звесткі пра заняткі, жыллё, адзенне, ежу, вусна-паэтычную творчасць беларусаў) і інш.

К. А. Цвірка.

АЎДАКЕЯ, прысвятак у народным календары, які часам лічылі першым днём вясны (1 сакавіка с.ст.). Называлі таксама Аўдакей, Яўдока. Царква прымеркавала да яго дзень хрысціянскай пакутніцы Еўдакіі. Меў некаторыя правілы, якія датычыліся пераважна жанчын — забаранялася прасці, дазвалялася толькі сукаць гатовыя ніткі, рэзаць што-небудзь можна было толькі авечымі нажніцамі. З дня А. ў некаторых мясцовасцях пачыналі *Гуканне вясны*. Стан прыроды ў гэты дзень (сыход снегу, галалёд) адлюстраваны ў прымаўцы «На Яўдоку голы бокі». З днём А. былі звязаны шматлікія метэаралагічныя і гаспадарчыя прыкметы: калі на А. вол наг'ецца з-пад страхі, то вясна будзе цёплая; цёплы дзень на А. абяцаў удалы сенакос, дажджлівы — ураджай жыта, марозны — пагражаў памарозіць грэчку ў час цвіцення, завіруха ў дзень А. — увесь год чакаўся халодны і неўраджайны.

Літ.: Лозка А.Ю. Беларускі народны календар. Мн., 1993. С. 63—65; Беларускі народныя прыкметы і павер'і. Кн. 2. Жыцця адвечны лад. Мн., 1998. С. 126—132.

У. А. Васілевіч.

АЎДЗЕЕНКА Ганна Васілеўна (н. 23.2. 1927, в. Валокі Хойніцкага р-на), спявачка. Заслужаная артыстка Беларусі (1966). У 1952—82 салістка Дзяржаўнага нар. хору Беларусі (нізкі альт). Вядома як выканаўца бел. нар. жартоўных песень, прыпевак. Тонка адчувала і перадавала стыльвявы асаблівасці характэрныя для абрадавага і пазаабрадавага традыцыйнага спявання паўднёвага Палесся. Выступала сольна і ў дуэце з *М. Адамейка*. За выступленні ў складзе вакальнага актэта на Усесаюзным і VI Сусветным фестывалях моладзі і студэнтаў (Масква, 1957) узнагароджана залатымі медалямі і дыпломамі 1-й ступені.

А. І. Гурчанка.

АЎЛАС, У л а с, У л а с с е, В а л о с с е, прысвятак у народным календары. Адзначалі з язычніцкіх часоў (свята *Вялеса*; 11 лютага с.ст.). Царква прымеркавала да яго дзень хрысціянскага пакутніка Уласа, які ў народзе лічыўся апекуном свойскай жывёлы. Ён згадваецца ў нар. песні на Смаленшчыне

Ты, Улас, Улас,
Ты найміся ў нас
Скату пасцівіць!